

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНИЙ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ, СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Навчальна (соціально-волонтерська) практика

освітній ступінь бакалавр

галузь знань 23 Соціальна робота
(шифр та найменування)

спеціальність 231 Соціальна робота
(код та найменування)

освітня програма Соціальна робота. Соціальна педагогіка

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

 доц. Фурдуй С.Б.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури

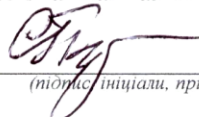
протокол № 1 від 11.09.2019р.

Завідувач кафедри

 доц. Фурдуй С.Б.
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова навчально-методичної ради педагогічного факультету

 доц. Лемківська С.Д.,
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми:

Фурдуй Світлана Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури

Рецензент програми:

Замашкіна Ольга Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета навчальної (соціально-волонтерської) практики є: сформувати у студентів первинне уявлення про специфіку волонтерської діяльності яка проводиться фізичними особами - волонтерами, які можуть входити до волонтерських організацій (об'єднань) - громадських чи релігійних організацій, які діють відповідно до їх статутів (положень); ознайомитись з сучасним станом волонтерської роботи, організаційною структурою системи соціального захисту населення України, змістом, формами й методами волонтерської діяльності різнопрофільних соціальних служб (установ, організацій).

Завданнями практики є:

- Ознайомлення з базою практики (історія виникнення, мета діяльності, джерела фінансування, нормативно-правова база установи, співробітництво з іншими установами й та ін.).
- Вивчення планів роботи служби чи закладу та складання, з їх урахуванням, індивідуального плану волонтерської діяльності.
- Допомога клієнтам в отриманні професійної консультації (медиків, юристів, соціальних працівників, державних службовців та інших), яких вони потребують.
- Участь у проведенні волонтерських акцій.

2. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 5.	Здатність планувати та управляти часом.	ПРН 1.	Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.
ЗК 6.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ПРН 3.	Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.
ЗК 7.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	ПРН 2.	Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань.
ЗК 8.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	ПРН 12.	Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.
ЗК 9.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ПРН 4.	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

ЗК 10.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації різних джерел.	ПРН 7.	Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході розв'язання професійних завдань.
ЗК 15.	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	ПРН 20.	Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби supervізії для їх розв'язання.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК 1.	Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).	ПРН 24.	Застосовувати знання з методики соціально-педагогічної діяльності при допомозі та підтримки дітей та молоді їх сім'ям із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.
ФК 3.	Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.	ПРН 3.	Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.
ФК 4.	Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.	ПРН 19.	Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.
ФК 6.	Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.	ПРН 17.	Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

№ з/п	Назви видів діяльності	Кількість годин
Загальна кількість кредитів ЄКТС – 6 кредитів (120год)		
1.	Ознайомитись із закладом (основні напрями діяльності, обов'язки спеціалістів, соціально-педагогічною проблематикою, волонтерською діяльністю).	10
2.	Скласти особистісний план волонтерської роботи на період практики.	20
3.	Участь у соціально-профілактичній програмі, попередження та подолання негативних явищ у молодіжному середовищі (скласти	20

	план особистісної роботи).	
4.	Участь в організації проведення загонових та міжзагонових методичних семінарів з проблематики волонтерської діяльності (розробити презентацію).	20
5.	Запровадити допомогу у вирішенні соціальних проблем учнівської та/або студентської молоді (розробити зміст роботи, надати звіт).	20
6.	Участь в організації заходів, запланованих соціальною агенцією.	10
7.	Ведення щоденника практики.	10
8.	Підготовка звітної документації.	10
Разом:		120 год.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

4.1. Термін проходження практики

Рік підготовки II

Семестр IV

Кількість тижнів – 4

Кількість кредитів – 6

Загальна кількість годин – 180

4.2. Бази практики

- Загальноосвітні школи міста та району.
- Школа-інтернат.
- Дитячий притулок.
- Соціальна служба сім'ї та молоді.
- Центр соціальної допомоги «Надія».
- Молодіжна організація «Добра воля».
- Дитяча кімната міліції.
- Літні дитячі та молодіжні табори відпочинку.
- Територіальний центр соціального обслуговування пенсіонерів та самотніх непрацездатних громадян при управлінні праці та соціального захисту населення.
- Соціальний центр медико-соціальної та трудової реабілітації інвалідів для дітей та підлітків тощо.
- Соціально-педагогічна потранажна робота з сім'єю.
- Центри соціальної роботи (медико-реабілітаційних, волонтерських та кризових центрах).

4.3. Обов'язки здобувачів вищої освіти

- ознайомитися з програмою практичної підготовки спеціальності та дотримуватися методичних рекомендацій з її проходження;
- не пізніше ніж за чотири тижні до початку практики визначити разом з керівником практики від кафедри базу проходження практики;
- пройти інструктаж про порядок проходження практики, загальний інструктаж з охорони праці за підписом в журналі реєстрації інструктажів;
- написати заяву про місце та термін проходження практики (або надати довідку з місця роботи);
- взяти участь у настановній конференції з практики;
- отримати консультації щодо оформлення всіх необхідних документів з практики;
- роздрукувати всі необхідні документи з сайту Університету на сторінці практична підготовка;

- своєчасно прибути на базу практики і завершити виконання програми практики згідно з термінами, передбаченими графіком освітнього процесу; – за умови роботи на посаді виконувати усі функції, передбачені посадовою інструкцією;
- не розголошувати комерційну таємницю та службову інформацію;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практичної підготовки за спеціальністю;
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
- нести відповідальність за виконання дорученої роботи;
- перебувати на місці проходження практики не менше 6 год. щоденно (якщо немає інших обставин, що вимагають подальшої присутності);
- у випадку відсутності або запізнення повідомляти про це керівника практики, пояснювати причину відсутності або запізнення, надавати при цьому необхідні документи, що це засвідчують (довідку про хворобу тощо); – своєчасно подати керівнику практики звітну документацію, що вимагається програмою практичної підготовки спеціальності.

4.4. Обов'язки керівника практики

- складає програму практичної підготовки спеціальності здобувачів вищої освіти і подає завідувачу кафедри на погодження;
- визначає бази практик та на початку навчального року повідомляє керівника практики від навчального закладу про забезпечення укладання договорів щодо проведення практики відповідної спеціальності;
- разом з завідувачем навчальної та виробничої практики від університету розподіляє та закріплює студентів за базами проходження практики;
- готує та подає подання декану факультету з розподілом студентів;
- розробляє разом із завідувачем випускової кафедри індивідуальні завдання з практики, які враховують завдання курсових, дипломних проектів (робіт) студентів;
- встановлює час і місце збору групи при виїзді на практику або прибуття на базу практики;
- повідомляє студентів про систему звітності з практики, прийняту на кафедрі;
- спостерігає за практичною діяльністю студентів-практикантів, визначає їх рівень підготовки до професійної діяльності, диференційовано підходить до завдань, які повинен виконати студент-практикант;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінів її проведення (у тісному контакті з керівником практики від бази практики);
- бере участь у факультетських, загально університетських настановних і підсумкових конференціях з практики, нарадах з питань організації і проведення практики;
- відвідує залікові уроки, заняття, виховні заходи, аналізує й оцінює їх;
- надає методичну допомогу в оформленні документації та консультує студентів щодо виконання графіка практики, індивідуальних завдань та написання звіту практики;
- інформує завідувача кафедри про стан проходження практики;
- проводить інструктаж здобувачів вищої освіти з питань безпеки та охорони праці;
- перевіряє й аналізує документацію, подану студентом після закінчення практики; за результатами практики складає звіт і подає його завідувачу навчальної та виробничої практики університету та розміщує на сайті Університету на сторінці практична підготовка;
- бере участь у проведенні заліку з практики та оцінює роботу студента-практиканта, виставляє у відомість та залікову книжку загальну оцінку з практики.

4.5. Обов'язки керівника бази практики

- прийняти студентів на практику згідно з наказом по Ізмаїльському державному гуманітарному університету та направленням.
- призначити наказом кваліфікованих фахівців для керівництва практикою.
- створити належні умови для виконання студентами програми практики, не допускати їх використання до зайняття посад та виконання робіт, що не відповідають програмі практики та майбутньому фаху.
- забезпечити студентам умови безпечної праці на конкретному робочому місці. Проводити обов'язкові інструктажі з охорони праці: ввідний та на робочому місці. У разі потреби навчати студентів-практикантів безпечних методів праці.
- надати студентам-практикантам можливість користуватися матеріальнотехнічними засобами та інформаційними ресурсами, необхідними для виконання програми практики.
- забезпечити облік виходів на роботу студентів-практикантів. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти вищій навчальний заклад.
- після закінчення практики надати характеристику на кожного студентапрактиканта, в котрій відобразити виконання програми практики, якість підготовленого ним звіту тощо.
- надавати студентам можливість збору інформації для курсових та дипломних робіт за результатами діяльності підприємства, яка не є комерційною таємницею, на підставі направлень кафедр.

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Завдання для самостійної роботи студентів під час проходження практики:

- Створення альбомів-візитних карток або інформаційних паспортів соціальних установ, які є базами волонтерської соціально-педагогічної практики.
- Організація масових заходів для клієнтів (свят, святкових концертів, творчих фестивалів, виставок, літературних вечорів, ток-шоу екскурсій, пікніків, показ фільмів й т.і.).
- Проведення профорієнтаційної роботи серед молоді щодо ознайомлення з роботою соціального педагога та соціального працівника.
- Участь в облаштуванні установ для інвалідів, сиріт, пенсіонерів. Облаштування домівок людей похилого віку.
- Підготовка та здійснення рекламних вуличних кампаній соціального спрямування (розміщення постерів та плакатів, розповсюдження листівок, проведення тематичних опитувань населення, створення інформаційних стендів відповідної тематики й т.і.).
- Висвітлення у засобах масової інформації діяльності волонтерських загонів з метою популяризації феномену волонтерства та залучення благодійних коштів. Проведення прес-конференцій.
- Створення колективних творчих звітів про результати діяльності загонів в межах навчальної соціально-волонтерської практики (у форм електронних презентацій, фото- та відеолітописів, інформаційних стендів тощо).

6. ВИМОГИ ЩОДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Основні положення практики:

1. Студент після прибуття на практику повинен затвердити у керівника від бази практики календарний план проходження практики, пройти інструктаж з техніки безпеки, протипожежної безпеки та ознайомитися з робочим місцем.

2. Під час проходження практики студент зобов'язаний суворо дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики.
3. Звіт про практику студент складає відповідно до календарного плану проходження практики та Положення щодо організації та проведення практик ІДГУ.
4. Студент, який не виконав вимог практики вважається таким, що не виконав навчальний план.

Звітна документація студента-практиканта:

- звіт проходження практики;
- конспект двох залікових заходів (тренінг, консультація, бесіда, інтерв'ю);
- аналіз роботи соціального закладу в якому проходить студент практику;
- інформація про виконання індивідуального завдання;
- наочність (буклети, книги, презентація, тощо) або її зразків для виставки;
- щоденник, який містить термін початку і закінчення практики, індивідуальний графік роботи студента, перелік і коротка характеристика всіх видів роботи, що здійснювались впродовж практики, самоаналіз студентами проходження практики та її наслідків;
- характеристика на студента-практиканта (складає роботодавець).

Звіт повинен містити наступну інформацію:

1. Місце і термін проходження практики.
2. Характеристика категорій клієнтів, з якими Ви працювали під час практики.
3. Аналіз напрямів соціально-педагогічної діяльності що були реалізовані в процесі практики.
4. Які соціально-педагогічні технології використовувались під час проходження практики?
5. Які саме професійні якості та вміння Вам вдалося найбільш ефектно розвинути під час практичної діяльності?
6. Як умови практики сприяли Вашому професійному зростанню?
7. Які труднощі були у Вас в роботі під час соціально-волонтерської практики?
8. Чи часто Ви зверталися по допомогу до фахівця базової установи, відповідального методиста, керівника практики, викладачів, однокурсників? Якої саме допомоги Ви потребували?
9. В якому напрямку Вам потрібно працювати самостійно, щоб удосконалювати свої професійні знання та навички?
10. Як змінилося Ваше уявлення про професію соціального працівника/соціального педагога за час практики?
11. Здійсніть самооцінку Вашої фахової готовності за результатами практики, а саме:
 - яких професійно-значущих якостей Вам не вистачає;
 - які професійно-значущі якості виявились достатньо розвиненими;
 - яких огріхів Ви хотіли б позбавитись.
12. Ваші зауваження і пропозиції щодо вдосконалення організації й проведення виробничої педагогічної практики в закладах соціально-педагогічного спрямування.

Правила ведення й оформлення щоденника

1. Щоденник - це основний документ студента під час проходження практики.
2. Під час практики студент щодня коротко повинен записувати в щоденник усе, що зробив за день відповідно до календарного плану проходження практики.
3. Раз на тиждень студент зобов'язаний подавати щоденник на перегляд керівникам практики які дають письмові зауваження, додаткові завдання й підписують записи, що зробив студент.
4. Після закінчення практики щоденник разом зі звітом подається керівникам практики від ІДГУ.

5. Без заповненого щоденника практика не зараховується.

Щоденник можливо роздрукувати з веб-сторінки ІДГУ

<http://idgu.edu.ua/practice>

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

7.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

№ п/п	Схема формування підсумкової оцінки	К-сть балів
1	Планування індивідуальної роботи практиканта, ведення щоденника	1-5
2	Вивчення нормативно-правових засад діяльності закладу (з аналізом специфічних проблем життєдіяльності установи та шляхів їх вирішення)	1-5
3	Вивчення нормативно-правової бази та документації професійної діяльності соціального працівника, соціального педагога в закладах проходження практики	1-5
4	Оволодіння прийомами та технологіями організаційної, діагностичної, прогностичної, консультативної, корекційно-реабілітаційної, захисної, профілактичної діяльності фахівця соціальної сфери	1-35
5	Здійснення соціального супроводу проблемних клієнтів (сім'ї)	1-10
6	Науково-дослідна діяльність, яку проводив студент-практикант під час практики	1-10
7	Якість оформлення звітної методичної папки	1-10
8	Самоаналіз професійної діяльності в межах практики	1-10
9	Ступінь володіння професійно-значущими знаннями та вміннями, аргументація добору методів та технологій соціально-педагогічного впливу, що були застосовані студентом у процесі практики (за результатами співбесіди)	1-10
10	Сумлінність, старанність, відповідальність, ініціативність	1-10
11	Заохочувальні бали за: отримання подяки від керівництва установи-базы практики, ініціацію і проведення соціально-педагогічних заходів інноваційного характеру; висвітлення роботи в межах практики у засобах масової інформації	1-10
12	Штрафні бали за: несвоєчасне подання звітної документації, порушення трудової дисципліни, недотримання вимог професійної етики	1-10
	Всього	100

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	відмінно

70-89	добре
51-69	задовільно
26-50	не задовільно
1-25	

7.2. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Контроль та оцінка результатів практики здійснюється в двох аспектах:

1. поточний контроль (результати щоденної діяльності практикантів);
2. підсумкова атестація (результативність практики за підсумками досягнення поставлених цілей навчання).

Поточний контроль під час практики здійснюється з двох сторін: з боку навчального закладу та з боку організації, де студент проходить практику. Як правило, оцінюється відвідування, дисциплінованість, ініціативність, старанність, безконфліктність практикантів.

Підсумкова атестація. Відповідно до загальних вимог студент за наслідками практики одержує оцінку, яка повинна бути внесена в його залікову книжку. Загальна оцінка за практику виводиться на основі ряду оцінок, виставлених за різні види роботи:

- виконання студентом програми практики та якість зданої звітної документації;
- оцінка-відгук групового керівника від бази практики;
- третя за представлення студентом практичної та методичної роботи під час підсумкової конференції.

Загальна оцінка є середнім балом цих трьох оцінок. За відсутність студента на практиці без поважних причин, а також невчасне складання та здачу документації оцінка з практики знижується. Таким чином, процедура атестації студентів - це процес, що протікає на різних рівнях (ЗВО, базової установи) і здійснюваний різними людьми (груповим керівником і викладачем-методистом).

Критерії якісної оцінки діяльності студентів в період проходження практики

Оцінка «*відмінно*» ставиться, якщо:

1. Завдання практики виконані в повному обсязі з використанням творчого підходу.
2. Практична робота проводилась на високому методичному рівні. Студент-практикант був ініціатором втілення у соціально-педагогічне середовище бази практики власно розроблених проектів, зробив вагомий внесок у підвищенні соціально-педагогічної ефективності.
3. Студент показав високі результати у здійсненні науково-дослідної діяльності під час практики.
4. Звітна документація, після закінчення практики представлена в повному обсязі у встановлений термін, оформлена на високому рівні, містить цінні власні методичні напрацювання, що можуть бути використані майбутніми соціальними педагогами.
5. У ході підсумкової співбесіди студент демонструє вільне володіння фаховими знаннями та вміннями, що були ним застосовані в процесі практики. Ґрунтовно й аргументовано здійснює самоаналіз навчально-професійної діяльності, визначає шляхи оптимізації організації соціально-педагогічного впливу на цільову групу клієнтів.
6. Установа рекомендує оцінити результати практики на «відмінно». Студент має подяку від керівника бази практики за співпрацю.

Оцінка «*добре*» ставиться, якщо:

1. Завдання практики виконані повністю.
2. Вся звітна документація представлена в повному обсязі:

- атестаційний лист результатів виробничої соціально-педагогічної практики в закладах соціально-педагогічного спрямування;
 - характеристика на студента, який проходив практику (завірена печаткою даною установою) містить високу оцінку діяльності студента-практиканта;
 - звіт про результати проходження виробничої педагогічної практики в закладах соціально-педагогічного спрямування складено згідно вимог;
 - щоденник практики, в оформленні якого наявні поодинокі огріхи;
 - методичні доробки студента (додатки): перелік нормативно-правових документів установи і перелік тих проблем, які дана установа вирішує; конспекти соціально-педагогічних спостережень; конспекти проведених заходів; конспекти самостійно проведених бесід, консультацій; самоаналіз роботи; аналіз проведених заходів іншими практикантами тощо;
 - результати проведеної науково-дослідної роботи.
3. Документація оформлена відповідно до вимог, що представлені і Програмі виробничої педагогічної практики в закладах соціально-педагогічного спрямування.
4. Звітна документація представлена у встановлений термін (після закінчення практики).
5. У ході підсумкової співбесіди студент може аргументувати добір методів та технологій соціально-педагогічного впливу, що були ним застосовані в процесі педагогічної практики у закладах соціально-педагогічного спрямування.

Оцінка *«задовільно»* ставиться, якщо:

1. Робота студента носила суто виконавчий характер, має значні зауваження від фахівця установи.
2. У представленій документації відсутні окремі звітні методичні матеріали.
3. Документація оформлена недбало; в ній безсистемно висвітлено діяльність практиканта.
4. Матеріали представлено несвоєчасно.
5. Студент не може аргументувати добір методів та технологій соціально-педагогічного впливу, що були ним застосовані в процесі педагогічної практики у закладах соціально-педагогічного спрямування.

Оцінка *«незадовільно»* ставиться, якщо:

1. Студент не виконав більшу половину програми практики.
2. Відсутня звітна документація.

Робота студента під час практики характеризується оцінкою незадовільно.

8. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ЗАХИСТУ ЗВІТІВ ПРАКТИКИ

Загальна звітна документація студента-практиканта (подається на захисті керівнику практики ІДГУ)

1. Щоденник практики.
2. Результати опрацьованого матеріалу (у додатку документацій представити три методики діагностики певних соціально-педагогічних явищ за вибором студента-практиканта).
3. Відгук адміністрації закладу, в якому проходила практика (характеристика на студента-практиканта).
4. Звіт проходження практики.
5. Презентація (фотогалерея) проходження практики.

Одним з факторів, що впливає на результативність та ефективність процесу практичного навчання є оцінка результатів діяльності студентів-практикантів.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова:

1. Волонтери в соціальній роботі: Навч. посіб. / О.Главник, та ін. (упоряд.). – К.: Главник, 2006. – 128 с.: табл.. – (Серія «Бібліотечка соціального працівника»).
2. Волонтерство. Порадник для організатора волонтерського руху / Укладач Лях Т.Л., авт. кол.: О.В. Безпалько, Н.В. Заверіко, І.Д. Зверєва, Н.В. Зімовець та ін. – К., 2001.
3. Волонтерська служба недержавної організації соціальної сфери: Збірка матеріалів. – К., 2000.
4. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку /Вайнола Р.Х., Капська А.Й., Комарова Н.М. та ін. – Академпрес, 1999. – 112 с.
5. Голованова Т.П. Гапон Ю.А. Волонтерство в соціальній роботі як феномен цивілізованого суспільства. Запоріжжя, 1996.
6. Капська А. Й. Підготовка волонтерів до соціальної роботи: Навч.-метод. посібник /А.Й. Капська, О.Г. Карпенко, Н.М. Комарова; Націон. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді. – К.: Держсоцслужба, 2005. -152 с.
7. Капська А.Й. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах, Київ -2001.
8. Кратінова В.О. Волонтерство як засіб соціального та професійного становлення студентів спеціальностей «Соціальна педагогіка» та «Соціальна робота» / В.О. Кратінова, Н.Б. Ларіонова, О.П. Песоцька// Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2006. – № 6. – С. 76-81.
9. Ларіонова Н., Кратінова В., Караман О. Історико-феноменологічний аналіз волонтерства / Ларіонова Н., Кратінова В., Караман О. // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2007. - № 3. – С. 99-105.
10. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проектів / Під заг. ред.: І. Зверєвої, Г. Лактіонової. – К., 2001.
11. Теоретичні аспекти і практичні шляхи залучення волонтерів до соціальної роботи: звіт тимчасового творчого колективу / Український інститут соціальних досліджень. – К., 1998. – 109 с.

Додаткова література:

1. Василенко К. Волонтер – це стан душі // Волонтер//2001, №10.
2. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку/К.: Академпрес, 1999.
3. Волонтерство в соціально-педагогічній діяльності//Наукові записки- №1,2, 2002.
4. Голованова Т.П., Гапон Ю.А. Волонтерство в соціальній роботі як феномен цивілізованого суспільства. – К.,1996.
5. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю, Київ УДЦССМ, 2001.
6. Капська А.Й. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах, Київ-2001.
7. Капська А.Й. Технології соціально-педагогічної роботи, К.: УДЦССМ, 2009.
8. Пинкус А., Манахан А. Практика социальной работы М.:”Союз”, 2003.
9. Романенкова Л.А. О системе волонтерской помощи в Канаде//Практична психологія і соціальна робота//К., 2009 - № 6.
10. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів/за заг. ред. А.Й. Капської – К., 2000.
11. Социальная работа. Теоретические основы подготовки социальных работников М., 1992.
12. Соціальна робота в Україні: теорія та практика, Київ УДЦССМ, 2010.

Спеціальні сайти з соціально-педагогічної проблематики

- 1.<http://hpsy.ru/public/x1449.htm>.

2. http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/N121/N121p093-097.pdf
3. <http://parentlineplus.org.uk/>
4. <http://release.org.uk/>